

MEZŐGAZDASÁGI NÉPOKTATÁS

A GAZDASÁGI SZAKTANÍTÓK ORSZÁGOS EGYESÜLETÉNEK HÍVATALOS KÖZLÖNYE

Előfizetési díj: Egész évre 8— pengő.
Az előfizetési- és hirdetési díjak a Gazdasági
Szaktanítók Országos Egyesülete főpénztárának
Türkevére az 54.135.sz. csekkzámlán küldendők

FELELŐS SZERKESZTŐ
VITÉZ GYUTAY ISTVAN

Megjelenik egy évben 11-szer.
Szerkesztőség: Gyöngyös. (Gazdasági Nép-
iskola.) Kiadóhivatal: Túrkeve. Az egyesület
tagjai a lapot tagdíjuk fejében kapják.

A lap kiadásáért felel: NÁRAY FERENC elnök, Lajosmizse. Kiadótulajdonos: A Gazd. Szaktanítók Orsz. Egyesülete, Lajosmizse.

Újabb alkotás.

Dr. Hóman Bálint kultuszminiszter 6345/1935. sz. rendeletével kiadta és életbe léptette az általános továbbképző népiskola új tantervét és tantervi utasítását. Ez a rendelet és intézkedés természetszerű következménye a hazai iskolák új tantervsorozatának és szerves kiegészítője a mindennapos iskola modern, még 1647/1935. sz. rendelettel kiadott tantervének.

Egy újabb, igen fontos lépés történt tehát a népoktatás fejlesztésére, egy korszakalkotó rendelkezés adatott ki a tanköteles koru serdülő ifjúság továbbnevelése és tanításának modernebbé tételére. Ennek hatása messze kiható előnyöket jelent népünk gyermekeinél éppen a legkényesebb, 12—15 éves korban, tudva azt, hogy e tankötelesek nevelése és tanítása a legtöbb helyen csak mostoha ágazata volt az oktatásügynek.

Még az 1868. évi iskolai alaptörvény rendelkezett arra nézve, hogy az elemi iskolát végzett, de tanulmányait valamely középiskolában nem folytató tankötelesek 3 tanéven át továbbképzésben részesítendőek. Az iskolázás szigorítására vonatkozó 1921. évi XXX. tc. még kimélyítette e tanköteles koru gyermekek iskoláztatását és a különféle továbbképző iskolák fontosságát. Az új tanterv 67 éves kívánalmat pótol, mikor a továbbképző iskolák legnagyobb számu és legtöbb tanulóval rendelkező tagozatát reformálja meg s állítja — igen helyesen — az egységes és öntudatos állampolgári nevelés rendszeresen terjeszkedő kereteibe.

Köztudomásu, hogy törvényeink szerint hazánkban minden gyermek köteles 9 évig iskolába járni. Ha iskolába járása és tanulmányi előmenetele nem megfelelő, tankötelezettsége

1—2 évvel meg is hosszabbítható. Ez azt jelenti, a gyermek 6—15, szükség esetén 17 éves koráig tanköteles és iskolába járásra, törvények szerint kényszerítendő. A mindennapos iskolát részben, vagy egészben végzett gyermekeseregnek azonban csak egy hányada megy a középiskolákba, jelentékeny része életkörülményei és viszonyai miatt a továbbképző iskolákban fejezi be tanulását és ezek látogatásával tesz eleget törvényes kötelezettségének.

Hazánkban a 8 osztályos népiskolákban 5—6000, az 1157 gazd. irányu továbbképző népiskolában 130—140 ezer 12—15 éves koru tanuló jár. A csak 52 helyen működő önálló gazd. népiskolában 20—25 ezer tankötelest oktatnak évenként. Az iparos- és kereskedőtanonc iskolák a városi és nagyobb helyek tanköteleseinek továbbképzését mintegy fél-ezer iskolában teljesítik. A tankötelesek zöme, megközelítőleg 300,000 fiú és leány tanuló azonban az elemi iskolákkal kapcsolatos és azok kiegészítő részét képező általános továbbképző népiskola kényszerült tanítványa lesz. Adatok szerint ez iskolák változó létszáma hazánkban mintegy 5000. Oly mezőgazdasági helyeken, hol a két nembeli tanulók száma a 40-et el nem éri, a gazd. irányu továbbképző népiskola általános irányuvá lett átminősítve. Ez is mintegy 500 iskolát jelent.

E számadatok mutatják, hogy hazai viszonyaink között mintegy 5000 iskolát és ezeknek 300,000 tankötelesét érinti a most kiadott új tanterv, tehát a tömegek iskoláját reformálja meg s teszi minőségi jellegűvé.

Őszinte örömmel figyeljük a mindennapos iskolázás újabb tanítási és nevelési eredményeit, melyeket modern tantervek alapján az utóbbi években oly szépen kifejtettek. Teljes

odaadással méltányoljuk azt a kitartó, önfeláldozó munkát, amit derék néptanítóink a gondjaikra bizott gyermekesereg mostani eredményes tanításában és öntudatos állampolgári nevelésében végez. Elég rámutatni a kedélyképzés, a fogalmazás, rajz, a mezőgazdasági alapismeretek és a kézimunkázás terén elért szép eredményekre, amelyek a népiskolai új tanterv, s ennek végrehajtása során végzett szemnáriumi munka, a helyes irányítás, az önképzés bámulatos kimélyítése stb. révén elérhető és tagadhatatlanul biztosítható lett. Elmondhatjuk és állíthatjuk, hogy elemi népiskoláink általában elsőrangúak, nagy részük pedig dicséretreméltóan, kiváló is.

Viszont látjuk és tapasztaljuk azt is, hogy a mindennapos iskola csak helyes alapokat rak le, de annak elvégzése még nem jelenti a szerzett nevelési és oktatási eredmények állandósulását és megmaradását. Számtalanszor szerezhettünk meggyőződést arról, hogy a nagy gondnal, fáradtsággal, testet és lelket ölő munkával, jelentékeny költséggel megadott ezek a nevelési és oktatási alapok, mily hamar válnak a serdülő ifjuságnál lazává, kerülnek a feledékenység és a közöny, nem egyszer a rosszindulat káros hatása alatt is mind csekélyebbé, nem egyszer pedig majdnem semmivé is.

Ha tehát kiváló a népiskolai tanterv, bámulatos eredménnyel működik az elemi iskola, hivatásuk magas fokán állanak a tanerők, akkor magának a végeredménynek, a gyermeknek adott nevelési és oktatási sikernek az iskoláthagyott serdülő ifjuságnál nem volna szabad elveszni és ennyire csökkenni, de legalább is oly mértékben megmaradni, amint az jogosan elvárható. Ugy látszik, mintha az eddig becézett, a féltő gondnal, a nagy szeretettel felnevelt gyerekekről 12 éves korában, a mindennapos iskola befejeztével néptanítóink levették volna atyai kezüket.

A mindennapos iskolának pedig eddig is kiegészítője volt a továbbképző. A szülőház környezetébe maradó gyermekeknek eddig is szükséges volt a nevelés és a tanítás, kellett és kell derék néptanítóinknak további szeretete, gondoskodása és önfeláldozó munkája. E korban élő továbbképzősökre is kötelező tehát a megértő gondoskodás, már csak azért is, hogy a 6 éves iskolázás fárasztó munkája teljesen

kárba ne vesszen, annak megsemmisülését csalódott szívvel ne kelljen szemlélniök.

Az általános továbbképző eddig mellőzött mostoha gyermeke volt népoktatásunknak. Tehernek tekintette szülő, tanuló, sőt maga a tanító is. Sokan nem látták az elemivel való kapcsolatot, a továbbképzés és nevelés megkövetelt szükségességét. A mindennapos iskolától elválasztott, idegen intézménynek tartották egyesek és e szerint értékelték is. Így nem csoda, hogy nivója alacsony, tekintélye mondhatni semmi, nevelési és oktatási eredményei pedig alig észrevehetőek voltak.

Dr. Hóman miniszter által kiadott új tanterv és utasítás ezt a régi, egyáltalán nem helyeselhető felfogást és állapotot fogja alaposan megváltoztatni és megfelelően rendezni. Célkitűzéseivel helyes irányt szab a nevelőnek, gondosan összeválogatott anyagával gazdag a tanítási lehetőséget ad az oktatónak; felépítése és összeállításával biztos támpontot és keretet a pedagógusnak, végeredményben pedig nagy fejlődési lehetőséget az iskolának.

Örömmel üdvözölhetjük tehát az új tantervet és végrehajtási utasítását, mert a népoktatás egy fontos tagozatának javítását, és fejlődését szolgálja, heti 2 órai gazdasági tanítása felvételével pedig közelebb fogja vinni ez iskolát is az agrár élethez, földmivelő népünk szükségleteihez.

Az új tanterv szerint előírt heti 4, télen heti 7 órai tanítással némi idő és alkalom jut az eddig tanultak jobb megrögzítésére és a nevelési eredmények megszilárdítására. Minden általános továbbképző iskola, helyi tanmenetét és tanítását az 1936/37. tanévtől kezdve már az új tanterv szerint köteles végezni. Kisebbségi tanfelügyelőknek is kiváló gondjába kerül az iskola és órarendjeinek, valamint tanmeneteinek előírt bemutatása. Az ellenőrzés teendőiben pedig az új körzeti iskolafelügyelőnek jut majd nagy szerep, hogy a mindennapos iskolázás eredményeit a továbbképzőkben kellően kifejleszthessék.

Statuszunk néhány tagja, különösen volt elnökünk, tevékeny részt vett az új tanterv elkészítésében. A Közoktatási Tanács tagjai pedig megértő jóindulattal és szeretettel kezelték ez iskolafaj ügyét, s tették lehetővé tantervének megjelenését. Ezekután most már csak a végre-

hajtáson mulik a sok jószándék teljesülése.

A következő lépés a gazd. irányu továbbképző népiskolák új szervezeti szabályzata és modern tanterve, továbbá az önálló gazd. nép-

iskolák hasonló szükségleteinek kielégítése lesz, mert ezekre is régen várnak az iskolák, sőt a közvélemény is.

Frigyas királyi herceg minta baromfitelepe.

Irta: Obingerné Czirmes Irén.

A tavaszi tenyészállatvásáron valószínűleg mindenkinek feltűnt egy új pavillon, amely öfensége Frigyas főherceg korona uradalmának eredetét, kicsinyített vázlatát és az elért eredményeket mutatta be.

A különböző gazdasági ágak között méltó helyet foglalt el a baromfitenyésztést bemutató rész. A valóságot azonban mégsem tudta úgy megközelíteni és érzékeltetni a kisméretű helyen, amint megérdemelte volna, mert a főhercegi baromfitenyésztés úgy méreteinél, mint szakszerűségénél fogva, ma az ország egyik első telepe.

Mivel a major csak pár km-re fekszik Mosontól, kitűnő alkalom kínálkozik arra, hogy az iskolán kívüli népművelési előadások kiegészítéseképpen az iskola leány növendékei édesanyjukkal és nőrokonokkal együtt többször megtekintsék. A hasznos kiránduláson megismerkednek a modern baromfitenyésztéssel és ugyanakkor levonják a tanulságot saját kisméretű tenyésztésük számára.

A krisztinamajori gazdaság területe 1670 kat. hold. Van rajta szántó, erdő, mocsaras hansági terület és nagy kiterjedésű belsőség. A gazdaság vezetősége felöleli az összes gazdasági ágak művelését. Kiváló yorksirei sertés-tenyésztete, országos híru algau, szimmenthali tehenésztete, ementháli sajt készítése, baromfitelepe van. A major fekvésénél fogva predesztinálva van a baromfitenyésztésre. A tyukok különböző fajtái kitűnő elhelyezést találnak vándorólaikkal a cserjés erdőkben, a pulykák a nagy kiterjedésű répaföldeken, a kacsák a Hanság ingoványaiban. A vezetőség ideálisan mutatja be, hogy az eddig lekicsinyelt baromfitenyésztést, hogy lehet célszerűen beilleszteni a gazdaságba. Ugy állította azt be, hogy egyik a másikat kiegészítse és jövedelmezővé tegye, különösen a II. rendű termények hasznosító értékének értékesítése által: Igy pl. sovány tejjel

keverik a csibék eleségét, savóval a pulykákét. A nagy gazdaságban gyakran fordulnak elő kényszervágások, s ilyenkor a húst megfőzik, darálják és csekély fehérje tartalmu anyagokkal keverik. (Darabonként 2 dkg, hogy ne csak a tojásterm. fokozódjon, hanem a testsúly is gyarapodjék.)

Itt nem drága pénzen épített telepítésről van szó. Régi istállókat tettek használhatókká és baromfitenyésztésre alkalmassá válaszfalak beépítésével.

Parlagon fekvő területeket a kacsák ezreivel telepítették be. A Fertő lecsapolásával a Hanság elveszítette vízmennyiségének legnagyobb részét. 80 éves szívós munkával a terület nagy részét szántóföldi művelésre alkalmassá tették (15 q búza, 180 q répa átlag kat. holdanként), de sok helyen még ma is feltör a talajvíz és az ilyen darabokon ingoványos tavak keletkeznek. Ezeket uszkálnak az árnyat adó lombos fák alatt a hatalmas testű pekingi kacsák, kihasználva a terület minden előnyét. A tőzeg kitermelés több száz munkásnak ad kenyeret, a baromfitelepnek pedig a kukoricacsutkával együtt olcsó tüzelő anyagot. (Külön rendszerű központi fűtésű tőzegkályhákból csövek vezetnek a meleget a nevelő helyiségekbe.) A baromfitenyésztéssel az uradalom munkásainak és igásállatainak munkája is jobban értékesül. Élelem, tojás, élőállat szállítás ugyanabban a fordulóban történhet meg, a gazdasági munka végzése közben. Egyik-másik cselédnek nagyobb kereseti lehetőséget is biztosít. Az erdőőr egész családja gondozza az ott elhelyezett állatokat.

Az állomány 4000 drb tyúk, 2000 drb kacska és 1000 drb pulykából áll. A csirkék keltetése januárban kezdődik és ápr.-ban ér véget (Kacsák, pulykák keltetése állandóan folyik.) Az egyforma hőmérsékletet nyújtó szuterén helyiségben a legmodernebb villanyrendszerű asz-

tal- és szekrénykeltetőgépek vannak elhelyezve, pontos hő- és nedvességmérőkkel. A magyar gyártmányú Szabó Károly-féle szekrénygépbe 12.000 tojást lehet betenni és egyszerű áttétellel 6000 drb-ot lehet egyszerre megfordítani. (Üzemköltége lényegesen kisebb mint a kis gépekké.) Középső részén ventilátor működik, amely a levegőt egyenletesen áramlásban tartja, és egyforma hőmérsékletet biztosít a gép minden részében, miközben a szén-oxidot is eltávolítja. A tojásvizsgálat egy praktikus asztalon történik. Fiókjában villanykörte ég, mely fölül lyukakkal ellátott bádoglep van szegezve. 12 drb. tojást egyszerre lehet alulról megvilágítani. A kikelt apróságokat emeletrendszerű nevelőgépekbe (Batrie) rakják át, ahol 25—28° meleg mellett 8—10 napig maradnak. Innen ernyős műanyag alá kerülnek. Környékük polyvával van felszórva, s rajta kis ládák állnak homokkal, faszénnel, csíráztatott árpával vagy zabbal.

A műanyag drótkerítéssel vannak egymástól elválasztva, ép így a szabadban lévő kifutók is. Ez az elkülönítés kitűnő alkalom az egyes fajták fejlődésének megfigyelésére és nagy segítség a betegségek elterjedésének megakadályozására. A takarmány a legnagyobb gonddal van összeválogatva: 15% feh., 2% olaj, 1% méz, 1% foszfor, 1% faszén, 20% finom árpadara, 20% finom tergeri dara, 20% takarmányszit, 20% zabdara. Az etetés eleinte 2, később 3 óránként történik, nedves keverékkel. Az eleség 1%-ának megfelelő mennyiség zöldtakarmány vagy sárgarépa. Amíg zöld nincs, azt 2% nyers csukamájolaj pótolja. Kapnak még gubadarát (uzaldin), szójababot (30% növ. feh., A vitamin, 20% zsir) sörélesztő (vitamin) olajpogácsa. Enni annyit kapnak, amennyit 10 perc alatt fölesznek. Utána az etető-vályukat kisurolják, hogy ne erjedjen benne a takarmány.

Minden nevelőhely mellett tak. előkészítő kamra van, csontdarálóval, szecskázóval. Az eleségek mindig frissek, etetés előtt készítik. 6—8 hetes korban a csirkéket az átmeneti helyen osztályozzák. A fölösleges kakasok és teny.-re nem alkalmas egyedek piaci eladásra kerülnek, hogy ne emeljék a nevelési költséget. A megmaradt állomány a nyarat a mozgókocsikkal a szántóföldeken tölti. Szept.-okt.-

ben történik a prima anyag kiválasztása. A tenyészkakasok nagy részét az állam veszi meg. A telep különösen rhode-izland, nehéz amerikai leghorn, steyrer, barnewaldi (holland), és újabban világos plimut tyúkok, azonkívül pekingi, cambel-kacsa, bronz óriás, fehér mexikói pulyka tenyésztéssel foglalkozik.

A tyúkok fajták szerint tágas, világos ólakban vannak elhelyezve. A fal mellett tojófészkek, védett sarokban vízszintesen elhelyezett ülőrudak vannak.

Praktikus elrendezés, a rudak köré helyezett drótkerítés. A tyúkok nem tudnak az ülőrudak alá menni és a bélsárral nem fertőzik magukat. (Állandóan mézporral behintve). Nagy hidegben a sarkot zsákvászonnal függönyözik el, s így válságos hálószoza lesz belőle. Télen korán reggel és már kora délután villany mellett kapargálják eleségüket a tőzeg közül. Így takarmányozási-idejük hosszabb lesz és többet tojnak. Törzskönyvelés, számozás, csapófészek-kezelés mintaszerű pontossággal történik. Általában az egész telepen meglepő a rend, tisztaság, előrelátás. Ha valami módon betegség üti fel a fejét, a törzs rögtön vándorolba, kerül és a távolabb levő szántóföldeken marad, amíg a kellő óvó-intézkedések megtörténnek.

A régi szénapajta padlása éjjel a pulykáké. Nappal ők az uradalom szorgalmas, ingyen munkásai. A nagy kiterjedésű répa-földeken pászták szerint vonulnak végig, összeszedve minden kártékony rovar és gyommagvat. A csapatban feltűnnek a gyönyörű kakasok, melyek Angliában fognak hírt szerezni a magyar baromfitenyésztésnek. (Tenyésztésre csak a 2 éveseket fogják. Fiatalabbak beállítása tenyész hiba, nagy csirke hullás a következménye.)

A mintatelep megtekintését mindenkinek nagyon ajánlom. Különösen, azok, akik baromfi tenyésztéssel szeretnek foglalkozni, a gyakorlati tanácsok tárházát találják itt. Minket szaktanítónőket különösen azért is érdekelhet, mert a nagy szaktudást kívánó, felelősséggel járó vezetést nő végzi lankadatlan szorgalommal, és minden akadályt legyőző hatalmas energiával. Az állomány 3 telepen van elhelyezve, mindenik több km távolságra egymástól. A mindennapi ellenőrzés, az egészségi állapotok figyelése, betegek tüzetes vizs-

galata, érdeklődők fogadása, felvilágosítása, kereskedőkkel üzleti ügyek elintézése, csomagolás, és szállítás lebonyolítása, rengeteg munka, amely egész embert, — mégpedig talpraesett embert, kíván. Ilyen talpraesett asszony Rüttel Viktorné, kinek teljesítménye országos vonatkozású, mert a vezetése alatt levő telep Magyarország egyik büszkesége, melyet évenként rengeteg idegen látogat meg. Török és angol csoportok keresték fel és angol lapokban cikkek jelentek meg, fényképekkel illusztrálva. Az általok annyira kedvelt pulykák nevelőhelyét mutatták be olvasóiknak. Meglátogatta a telepet Gömbös Gyula miniszterelnök úr, valamint Darányi földművelésügyi miniszter úr is és még nagyon sokan. A gazdasági akadémia tanulóinak állandó tanulmányi kiránduló helye, valamint a környék érdeklődő gazdáinak is. Sajnos a gazdaaszonyok csak kapacitásra és hosszas magyarázatok után vehetők ilyesmire rá. Nincsenek még hozzászoktatva a műveltséget és egészséget olyan kedvezően befolyásoló tanulmányi kirándulásokhoz, amit a szomszédos Ausztriában csodálkozva látunk.

A telep jelentősége nemcsak az elmondottakban és a nagy arányú bel- és külföldi értékesítésben van, hanem ugyanolyan értékű az ország állományát feljavító működése is. A kitünő tenyészállatok százai és tenyésztők ezrei kerülnek innen az ország minden részébe. Irányított gazdálkodásával példát mutat a környékbeli földmives családoknak, akik kényük-kedvük szerint termelnek mindent, ahogy épen eszükbe jut: a nagyon is áhított értékesítés rovására. Ha a kereskedők egyöntetű árut tudnának vagontételekben összehámozni, időt és pénzt takarítanak meg és jobb árakat tudnának elérni. Irányítás nélkül a tenyészállatok meghagyásánál is jövátételten hibákat követnek el. Ennek tulajdonítható nagyrészt az is, hogy az ország tojásatlaga 70 drb alatt van, míg pl. Hollandiáé 100 felett áll. Takarmánykészletüket sem használják úgy fel, amint módjukban volna. Nem keverik a megkívánt taparányban, hanem mindig egyfélért dobnak a baromfi elé, sajnálva a darálással, szecskázással, keveréssel járó munkát.

A most országos lendületet vett állami mozgalomnak a célja ezeket és a hozzá hasonló hibákat kiküszöbölni úgy, mint Németország

is tette. Ott hivatalos szerv irányítja a tenyésztést. A tenyésztőket szétosztja, az eladásra várót elraktározza, a kereskedelmet mozgatja és főleg a tojásárakat olyan színvonalon tartja, amelyen a hazai termelő megtalálja számítását.

A tervek véghezvitelében semmi sem segítheti jobban az államot, mint egy szakszerűen vezetett mintatelep. Ilyen a krisztinamajori is, amely a nagy baromfi kedvelő Frigyes kir. herceg kívánságára és engedélyével létesült, kiegészítésül és díszül a többi mintatelep vezető gazdasági ágának.

Birstermesztés.

Írta: Matós István.

A sötétzöld lombzatból kikandikáló, jól meghízott sárga birs a közelgő télnek előhírnöke, de szegény ember szobájában az almáriumon vagy polcokon illatozó gyümölcse igen soká hirdetője marad az elmúlt gazdag nyárnak is. Gyümölcséhez csak akkor nyúlunk, amikor az élvezhetőbb gyümölcsből kifogytunk. Nyers fogyasztása még teljesen beéredett állapotban is kevésbé alkalmas, annál inkább felhasználhatjuk háztartásban, mert kitünő befőttet, ízt, sajtot stb. szolgáltat. Konzervgyárak közelében — előzetes megállapodás esetén — nagybani termesztésével is érdemes foglalkozni.

Fája legszebben a mérsékelt meleg, napos, védett fekvésekben, kellően nyirkos, kötöttebb mélyrétegű talajokon díszlik. Északi fekvésekben kiültetett birsnek nyirkosabb talajon éves vesszői nem tudnak beéredni s keményebb télen többé-kevésbé elfagynak. Száraz, meszes talajra ültetve fája gyengén fejlődik, levélzete sárgulni kezd, gyümölcsei aprók, fejletlenek és kövecsesek lesznek.

A kisebb gyümölcsű fajtáiról: a közönséges és az Angersi birsról, főképp dugványozás, sugaras és feltöltéses bujtás útján nevelünk szemzésre alkalmas alanyokat. Ezeket nemcsak a nagygyümölcsű birsfajták alá használhatjuk fel, hanem a törpetörzsű körte és naspolya alá is. Tömegtermesztésre alkalmas fajták a hirneves magyar származású *Berecki-birs*, a Portugáli, Metzi és a Konstantinápolyi birs, melyek inkább körte, míg a Mammouth

és a Champion, almaalaku gyümölcsöt teremnek.

A birsnek természetes alakja a bokor, de vadkörtealanyra oltott példányokat alacsonytrösztű fává is nevelhetünk, ennek azonban semmi termesztési vagy gazdasági előnye nincs. A birs nyesésénél főleg a koronák ritkítására szorítkozunk. A termőre nyesés szükségtelen, mert megfelelő körülmények között enélkül is évenként elegendő termést hoz. Minthogy virágját a galyak éves vesszőinek hegyén a vegyes rügyekből fejlődő u. n. termőhajtásokon hozza, ezeknek megmetszésével tulajdonképpen a termést nyirbáljuk le.

A birs leggyakoribb kártevői a gyümölcspenész és a moly. Védekezés: A fáról lehullott gyümölcsöt minél gyakrabban szedjük fel, a fán fennmaradt, összeaszott gyümölcsöket (mumiákat) pedig ősszel hernyózóóllóval szedjük le és semmisítjük meg. A beteg és elhalt gallyakat úgy vágjuk le, hogy az elhalt részen túl, az egészségesből is egy 15—20 cm beleessék. Ősszel a fák alját a csurgóig felássuk. A permetezést lombhullás után a tél folyamán 2%-os bordóilével vagy téli hígítású mézskénlével, a moly ellen pedig a virágzás után közvetlenül végrehajtott és 8-10 naponként háromszor-négyszer megismételt arzénos bordóilével vagy arzénos mézskénlével permetezünk (100 liter 1%-os bordóiléhez vagy nyári hígítású mézskénléhez $\frac{1}{4}$ kg arzéntartalmu szeszt adunk).

A birs 8-10 éves korától kezdve évről-évre fokozódó termést ad. A bokoralakon könnyen végrehajthatjuk a termésnek arányos megoszlását, a gyümölcsritkítás is, mivel előmozdíthatjuk az egyes példányoknak szebb kifejlődését, amikor a $\frac{1}{2}$ —1 kg-os darabok nem mennek ritkaság számba.

A birset késő ősziig, nov. közepéig, az első fagyok megjelenéséig a fáján hagyjuk. Gyümölcse néhány fok hideget is elbír, mert tömött, molyhos takaró védi. Termését mindenkor kézzel és kis száraz résszel szedjük le. Téli eltartásra az ép, egészséges példányokat válogatjuk össze. Ezekről a molyhos takarót ne dörzsöljük le, mert így tovább, egészen a nyárig is eltarthatók.

A Dunántuli Népművelő című, havonta megjelenő közművelődési folyóirat az ország egyedüli folyóirata, amely kimondottan az iskolán kívüli népművelés kérdéseivel foglalkozik. Mint ilyen a népművelőknek szinte nélkülözhetetlen, mert gyakorlati népművelési kérdéseket tárgyal, foglalkozik a népművelés pedagógiájával és módszertanával. Ezenkívül minden száma több kidolgozott időszzerű népművelési előadást tartalmaz, így mentesíti a népművelőt attól a nagy fáradságtól és sokszor anyagi áldozattól, amivel előadásának anyagát összegyűjtheti. A lapot a Nagyméltóságú Vallás- és Közoktatásügyi Miniszter Ur 68,635 934, számú rendeletével a népművelési könyvtárak céljaira alkalmas folyóiratok jegyzékébe is felvette. Lapunk olvasóinak készséggel küld a lap kiadóhivatala (Dunántuli Népművelő kiadóhivatala Szombathely, Vármegyház) ingyen mutatványszámot.

EGY SCHMIDT-FÉLE

légfűtéses és 350—400 drb tojást befogadó

KELTETŐGÉP

azonnali szállításra eladó. A gép teljesen jó karban van és egyszerű kezelése mellett kitűnően működik, mert az utasítások pontos betartása esetén garantáltan 90—95 %-os a keltetési eredmény. Jól becsomagolva és vasúthoz kiszállítva **ára 140.— P.** Érdeklődők forduljanak

NAGY SÁNDOR gazd. isk. igazg. Szeghalom.

Iskolák! Hivatalok! Vállalatok!

Egy leírásról több ezer példány sokszorosítható az

Express gyorsokszorosító

készülékkel, pár fillér költséggel!
3 nagyságban készül és az ára:
levelezőlap nagyságban . 28.— P
 $\frac{1}{4}$ íves nagyságban . . 48.— P
 $\frac{1}{2}$ íves nagyságban . . 65.— P
teljes felszereléssel.

Felvilágosítás:

JEREMIÁS JENŐ, Bpest, Podmaniczky-u. 61.

ISKOLÁINK ISMERTETÉSE.

10. DERECSKE.

Ez önálló gazdasági népiskolánkról jelent meg hazánkban 1902. évben az első ismertetés. 1907 és 1927-ben újabb képes ismertetőket bocsájtott az iskola nyilvánosságra, mely utóbbiakból még néhány példány az érdeklődőknek rendelkezésre is áll. Így mostani ismertetését csak a sorozat teljessége kedvéért közöljük s különösen újabb fejlődése és helyzetéről kívánunk beszámolót adni.

A 12 ezer lelket számláló Derecske Csonka-Bihar vármegye legnagyobb és legnépesebb községe,

északi szélén, a központtól 2 km. távolságra, műút mellett, a vasuti állomással szemben terül el. Tanügyi főépületében két tan- és munkaterem, iroda és szertár van tágas előszobával, továbbá az igazgató természetbeni lakása. Külön udvaron a lányok tanügyi épületében ugyancsak 2 tanterem és szertár készült előszobával ellátva. Háztartási konyhája a cselédlakással együtt középen foglal helyet. Oktatási helyiségeinek száma tehát 5. Ez épületek közelében a fás- és szénkamrák, valamint egyéb tanügyi épületek vannak

Egyik tanügyi épület.

18000 kat. holdas tagosított határában sok hagymát, sárgarépat és petrezselymet termesztnek, szőlő és gyümölcs kulturája is erős fejlődésnek indult. Az önálló gazdasági népiskola szervezése és működése tehát szoros kapcsolatban áll a község lakosságának tanulási vágyával és gazdálkodásának kertészeti irányával.

A község gazdasági népiskoláját saját erejéből 65 kat. holddal és 21000 aranykorona összeggel még 1901/1902. évben építette fel és rendezte is be. Csonka-Biharban saját tantermében a derecskei önálló gazd. iskola tanított először. Építkezését azóta jövedelméből és a kapott államsegélyből jelentékenyen fejlesztette. Megszervezése, vagyis 1901-től kezdve a községtől mindenféle minemű hozzájárulást nem kapott, minden dologi szükségletét fennállása óta a gyakorlóterület jövedelméből fedezi.

Az iskola és mezőgazdasága Derecske község

tágas, fásított, négyszögű udvarokon elhelyezve. Ezekről 200 méterre az állomással szemben van két tanterem részére a tantestületi épület, a szükséges melléképületekkel. A tanügyi célt 12 épület szolgálja.

A gazdasági épületek a cselédlakáson kívül az istálló, szinnel, magtárral és szerszámkamrával egy fedél alatt. Sertés- és baromfiólak, tengeri góré, beton trágyatelepe kifutóval, üvegház, méhes, a faiskola területén pedig kertmunkás lakás és szin szolgál.

A 21 iskolai épület egyszerű, de a célnak megfelelő. Az előttük levő fás kert, az épületeket összekötő járdák, az itteni kerítések, a téglaszlopos, vas- és kapuk a környezetüket csak emelik, villanyvilágításuk pedig nagy kényelmet ad. Az épületek néhány az itteni szokásnak megfelelően tornáccal van ellátva, melyek közül az igazgatói lakásé most van üvegezés alatt. Méreteiket és alaprajzaikat az 1907. évi ismertető

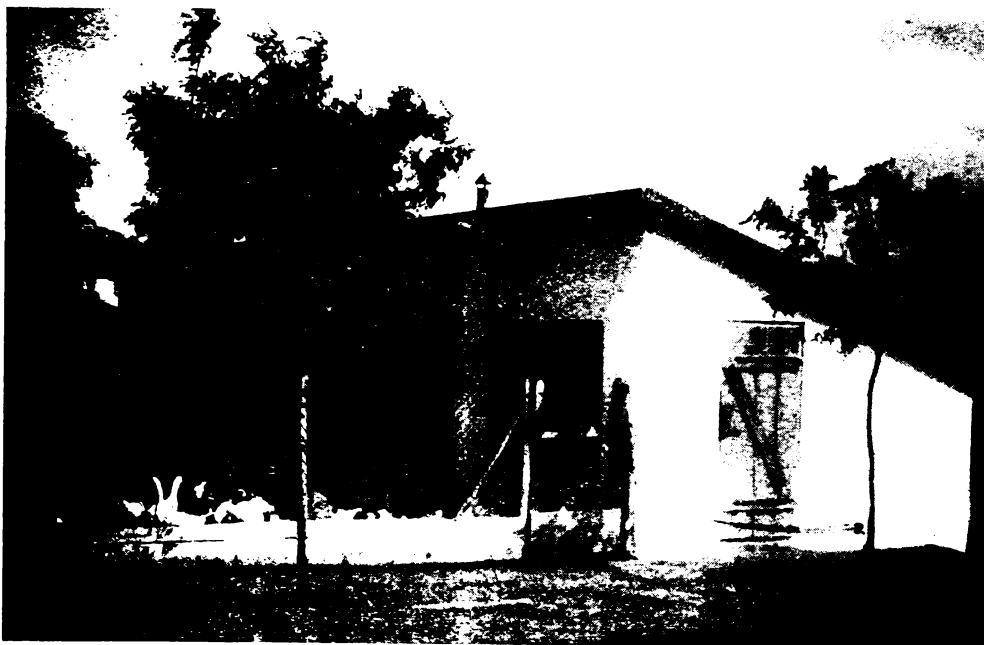
részletesen fűnteti fel.

Az oktatási helyiségek butorzata és felszerelése a kezdet és a fejlődés érdekes jeleit mutatják. Az iskolának könyvtára és munkatermi felszerelése figyelemre méltó. Tanügyi vagyonának értéke 57,189 29 P

Az iskola udvarába való belépéskor feltűnik a főépület falán elhelyezett márványtábla, mely a világháborúban hősihalált halt László János kartársunk emlékét hirdeti.

Miután a község lakosainak túlnyomó része földmivelő és kigazda, az iskola mindenkor elég szép számú tanulósereggel rendelkezett.

Érdekes, hogy itt a nyári félévben a tanítást már reggel 6 órakor kezdik, 11 órakor bevégzik, így a tanulók a délutáni félnapos dologidőt jobban kihasználhatják. Feltűnő az is, hogy igen kevés az igazolatlan mulasztó, amit úgy értek el, hogy az elkérezkedő tanulók a mulasztást utána pótolják, vagy előzőleg töltik ki az iskolánál. Volt eset, mikor 100—150 tanuló egész tanéven át egyetlen egyszer sem mulasztott igazolatlanul, mert előre bejelentett elmaradását utánapótolta. A fiúk és leányok teljesen külön épületben nyernek oktatást, külön udvaron is vannak a szünetek alatt, amit két óránként tartanak meg.

Baromfiól.

Az iskola beiratkozott tanulóiról az alábbi adatokat közölhetjük:

Tanév	fiu	leány	összesen.
1932/33.	145	170	315
1933/34.	195	215	410
1934/35.	207	243	450
1935/36.	221	231	452

A tanulók közül az 1935. évi június hó 12-én megtartott vizsgán 130 fiu, 203 leány, összesen 333 tanuló volt jelen. Ezek az adatok igazolhatják, hogy az iskola tanulóinak feljárása, a mulasztások kezelése és az évről-évre jelentősége e községben figyelemreméltó.

A tanulók 10 csoportra osztva a nyári félévben heti 5, a téliben heti 10 órai tanításban részesülnek. A nyári félévben hitoktatás csak kéthetenként van.

Az iskola tevékeny elméleti, szemléleti és igen gazdag gyakorlati oktatása mellett a különféle tanfolyamok rendszeres megtartásával is emeli tanulóinak és a felnőtteknek életrevaló készségét. Fennállása óta már 70 tanfolyamot tartott, melynek során kiemelendő 20 gazd. népisk. igazgatónak rendezett=első ilyenmű=háziipari négyhetes tanfolyama; a néptanítók számára négy éven át tartott szünidei tanfolyamok; a kigazdák és földmiveseknek 5 télen át lefolytatott gazd. tanfolyamok; igen sok háziipari, kézimunka, szabás=varrás és háztartási tanfolyam. Háziiparból barna-, fehér-fűz, szalma-, szalmafonat, gyékény, raffia, tengericsuhafonást, seprű-kötést, famegmunkálást és esztergályozást, sodronyszövetkerítés készítését végezték. Utóbbi segítségével készült el az iskola 3000 méter sodronyszövet kerítése is. Ma már az iskola volt tanítványai közül többen

iparszerűleg is foglalkoznak kosár- és seprükötéssel. Tanfolyamait rendszeresen kiállításokkal kötötte össze.

Érdekes megemlíteni ez iskolával kapcsolatban, hogy a Gazdasági Szaktanítók Országos Egyesülete 1908. évben ennek tantermében tartotta közgyűlését, amelyre az ország különböző iskoláitól 85 résztvevő jelent meg. Azóta sem volt még más iskolánál közgyűlés. Az iskola gyakorlóterülete három különálló és egymástól 2—2 km. távolságra fekvő földbirtokból áll, melynek zavartalan használata telekkönyvileg is biztosítva lett. E széttagoltság nem kedvező, sőt az ellenőrzés és kezelésre nézve határozottan káros és terhes is. Súlyosbíja a tanerők helyzetét az is, hogy a legtöbb munkát és irányítást adó faiskola és gyümölcsös területei távol vannak a lakástól és az iskolától, ami az adottságok és a szervezés egykori nehézségeinek a természetes következménye.

A földbirtok megoszlása a következő:

	Területszám		Hold	□-öl.
	I.	II.		
Belsőség	I.	II.	1	1425
Előkert, díszkert	I.			1250
Szántó föld	I.		12	201
Faiskola		II.	6	800
Gyümölcsös		III.	1	561
Konyhakert	I.			426
Rét	I.			676
Legelő	I.		5	1510
Illetményföld	I.			1250

összesen 3 darabban 35 99

Ezenkívül az iskola bérel 700 □-öl lucernást is.

Az I. jelzett terület a belső mezőgazdasági, II. a faiskola és szőlő, III. pedig a gyümölcsöst jelöli meg.

A szántóföldi terület barnahomok, nagyrészt szódás szikes foltokkal, melyek javítása több kísérlet és sok befektetés dacára igen nehezen halad. A rét és legelő teljesen vakszik, termése csak akkor van, ha a vizet megfelelően tárolják rajta. E terület sok telkesítést kívánt, mert egy része annak idején vályogvető volt.

Az átlag 4.5 kat. holdas táblák négyes vetésforgó szerint vannak hasznosítva. Buzából Bánkúti 1201-es, tengeriből Fleischmann, árpából Hannát termelnek. Igen jól bevált a szőszösbükköny természetese, míg a forgónkívüli lucerna rövid életű. A mezőgazdaság két széle akácfasorokkal beülteve.

A mezőgazdasági terület utóbbi 10 éves termésátlaga e szikes területen a következő volt: buzából 8·90 q, árpa 8·10, zab 7·20 q, szemestengeri 11·90, takarmányrépa 209·10, lucerna 19, Bükköny 10·70 q.

E területen van az iskolai konyhakert 426 □-öl nagyságban bekerítve és a leány növendékek gyakor-

Faiskola gyakorlat.

lati oktatására adva. A melegágyak és üvegház támogatói a kertészetnek, vízszükségletét pedig a mintegy 60 méter távolra levő két szivattyús kút látja el.

Az elő- és díszkert a tanügyi épületek előtt van, inkább fás és bokros, tehát porfogó, semmint nyitott kinézésű.

A 7·5 kat. holdas faiskolai területet a Debrecen-nagyvárad vasúti vonal vágja keresztül, ami beosztásának a módosítását eredményezte, kezelését megnehezítette. Az iskola gyümölcs, gazdasági és díszfák, valamint ezek csemetéinek termesztésével behatóan foglalkozik. Termesztvényei messze körzetben ismertek és ezekért kiállításokon több díjat és kitüntetést nyert. Annak idején a Földhitelintézet I. díját is megkapta. A faiskola minden fertőzéstől mentes, így cikkei fehér igazolvánnyal bárhova szállíthatók. A község utcáinak és tereinek fásítása, a megindított erdőültetések e faiskola ingyen adott anyagából történtek. Az itteni kertek és tanyák fásításában, gyümölcsösök létesítésében is jelentékeny része van e területnek. Jelenlegi készlete az iskolának 2082 anyafa és bokor, 9107 gyümölcsfa oltvány, 6143 szemzés, vad, 9845 gazdasági fa és 50553 drb. csemete. 463 anyafájuk a táblákat szétválasztó széles utak mellett vannak.

A múltban nagyobb szőlőüzem is volt, vad-alanytermelésre és borkezelésre berendezve. Ujabb

Az alma zacskózása.

a termőszőlő területe 1 kat. hold és 200 □-öl, melynek hozama, mint étkezési szőlő nyer helyben értékesítést.

Az iskola harmadik különálló területe a gyümölcsös, mely annakidején községi homokbánya volt, és nagy telkesítési munkálatokat követelt meg. Talaja vegyes homok. E gyümölcsösben 100 drb. anyafa van kiültetve. A derecskei iskolának gyümölcs, különösen pedig alma termése igen jóhírű. Almából évenként 70—100 q-át is eladnak. A téli almák egy részét zacskózzák, ezzel kiváló minőségét biztosítják. A f évi almatermés 72 q volt, a zacskózott alma kg-ját pedig még október hónap elején 1 P-vel adták el.

A gyümölcsfák ápolása, permecézése, általában az okszerű fatenyésztés bemutatására az iskola különösen főrekszik. Az elforduló gyakorlati munkákat a tanulók is végzik és kellően begyakorolják. Az iskola, illetve egyik tanerője a növényvédelmi hivatal vezetője, begyakorolt munkásai pedig a község magángyümölcsös kertjében a rendszeres faápolási teendőket ügyesen végzik.

Az iskola állattenyésztésének alapanyaga: 2 drb igazsló, 4 drb pirostarka tehén, 3 drb mangalica anyakoca, 100 drb fehér magyar és leghorn keresztezésű tyúk, 10 drb pekingi kacska és 5 drb javított magyar

lúd, valamint ezek szaporulatai. Az iskola csikó és növendék-állat tenyésztéssel is foglalkozik. A tehének főzskönyvezettek, így felnevelt növendék bikáit a községek köztenyésztésre szívesen vásárolják. Baromfiival is több díjat nyert, többek között az első országos tojóversenyen tyúkjával, mely egy év alatt 197 drb tojást (7·8 kg. súlyban) adott.

Az iskola gazdasági vagyonának az értéke 70301·75 P. Összvagyon 127,491·04 P.

Érdeklőségre tarthat számot az iskolai gazdaság tiszta jövedelme is, melyből 1930. évben 3.626·54 P, 1931. évben 1962·52 P, 1932-ben 958·21 P, 1933. évben 1670·28 P, 1934. évben pedig 2114·90 P volt. Átlag évenként 2066·40 P, holdankint 58·48 P volt. Tőkekamatozás csak 3 %, mely tekintettel a tanügyi célra és a terület szikes voltára, kielégítőnek mondható. A jövedelem elsősorban az oktatás céljaira, tehát fűtés, takarításra majd a felszerelés és építkezés fejlesztésére szolgál, hogy ezzel mentesítsék a fenn-tartó községet az anyagi hozzájárulás gondjaitól.

Az iskola négy tanerős. Igazgatója 1931. év óta *Czakó József*. Munkatársai *Gaal Károly, dr. Horváth Ferencné* és *Kuruczné Domián Etelka*. A ref. vallású tanulók hitoktatását *Tomay Dezső* hitoktató lelkész végzi. A tanerők 27 órai tanítást, ezzel együtt heti 53 órai elfoglaltságot végeznek. Igazgató tagja a képviselőtestületnek, tanfelügyelőségi iskolalátogatója a gazd. irányu továbbképző népiskoláknak. *Gaal Károly* a helyi növényvédelmi megbízott.

Az iskolát annak idején *Géher Lajos* orsz. szakfelügyelő szervezte meg és vezette is 30 éven át. Ez iskolánál működtek rövidebb hosszabb ideig: *Molnár László, Döme Sándor, Fábrián J. Miklós*. a hősi halált halt *László János, Buday Gusztáv, Belle Lajos, vitéz Gyutay István, Sebők Sándor, Beke András, Cseke Zoltán* és *Kristóf András* kar-társainak, *Cseresnyés Erzsébet, Belléné Nagele Anna, Kamakker Ella, Szalay Róza, Paulinyi Margit, Sebőkkné Kontsek Krisztina, és Szilágyiné Hampó Erzsébet* kolleganőink. *Papy Pál* és *Erendics Endre* gyakornokok, *Uray Gyula, Hegyesi Béla, Korda Róza, Keleti Margit* és *Vajsz Teréz* tanítók, illetve tanítónők, *Ferk Irma* kézimunkatanítónő.

FONTOS GAZDASÁGI KÖNYVEK!

A sertéspestis

és az ellene való védekezés 48 old. ára 2— P
Állatvásár és állatszavatosság 80 „ „ 1·50 P

Megrendelésre bérmentve küldi:

Dr. FISCHER DEZSŐ állatorvos, SÁROSPATAK.

A gyapótnövény kísérleti termelése gyűrűzéssel és metszéssel.

(A makói gazdasági népiskola 10 évi kísérleti gyapottermelése a kísérleti termelés szolgálatában.)

A „Kísérletügyi Közlemények XXXVIII. (1935.) kötetében igen érdekes gyapottermelési kísérletet közölnek az 1934. évről Obermayer Ernő kir. fővegyszer, neves növénynevelőtől, a szegedi M. Kir. Alföldi Mezőgazdasági Intézet keretében működő m. kir. növénytermelési kísérleti állomás vezetőjének tollából.

Simon György székesfehérvári gazda kezdeményezésére, felsőbb rendelkezésre a fenti kísérleti állomás a gyapótnövény gyűrűzésével és metszésével végzett érdekes kísérleti termelést. Ezen célra a jelzett állomás felhasználta a makói gazdasági népiskola 10 év óta Makón termesztett gyapotjának magját is.

A makói gazdasági népiskola a szorosán vett hivatása mellett állandóan, munkaidejének meghosszabbításával a gyapótnövény termelési kísérletével is foglalkozott. Ezen tevékenységével nem óhajtott az illetékes növénytermelési kísérleti állomások munkakörébe beavatkozni, hanem csak megfelelőbb alapanyag előkészítésével kívánta a kísérletügyi ezen ágát is szolgálni. Tíz évi megfigyelése sok értékes adatot nyújtott s egyben igazolta másokkal együtt azt is, hogy az eddigi uton és módon a gyapottermelést hazánkban meghódítani nem lehet. Ezen megállapításával nem egyszer óvva intette a hangzatos szavakra hallgató hiszékeny embereket, gazdákat arra, hogy egyelőre a gyapótnövény nagybani termeléséhez ne fogjanak, mert a kockázatos termelés nagy károsodással járhat.

A makói gazdasági iskolának egy évtized alatt a kísérleti gyapottermelés terén 50%-os eredményei voltak, vagyis aránylag jó évei mellett elég gyenge és rossz termés eredményt adó évei is voltak. A normális tenyészidők alatt termésével az iskola az indiai és amerikai termések közé tudott elhelyezkedni. Vagyis 40—120 kg közt kat. holdanként 72·48 kg tiszta gyapot és 150·40 kg gyapotmag termése

volt kat. holdra átszámítva. De mint ismeretes a tenyészidő rövidege, a kései fagyok tavasszal és korai fagyok ősszel a gyapot termelést ma még jó ideig lehetlenné teszik. Ezen megállapítás után igen könnyen elhangozhat az ítélet: minek akkor ilyen kísérletekkel hiába foglalkozni s azokról egyáltalában irni. Azért, miként már előbb is jelezve volt, hogy hangzatos biztatásokra, tulbuzgóságban és anyagi-siker reményében, nem szabad hallgatni, de illetékesek újirányu munkáit igen is figyelemmel kell kísérni.

Ilyen új munka indult meg most, amikor a tropikus égöv gyapótnövényét, az évelőnövényt a mi viszonyainknak megfelelő egynyári növényvé akarják átalakítani. Tehát emberi keavatkozással irányítani egy növény egész fejlődését, miként erre egy példánk van már a mező- és kertgazdaságban különösen. Ez az alapja Simon György gazda elgondolásának is, ki a napfény gyermekét gyűrűzéssel és metszéssel az emberi kéz mütétje alá akarja vonni, ezzel ezen növény vegetációját meg rövidíteni s így termését, illetve termelését biztosítani. Vagyis a gyapótnövény évelő természetéről mondjon nálunk le s ne tároljon további évekre erőt, hanem egy évben használja azokat fel. Itt főleg a gyümölcsfára és szőlőre gondolt, mely utóbbinak különösen édes nemes gyümölcsét és nedvét hasonló beavatkozásnak és eljárásoknak köszönhetjük.

Ezen mütétet a következőképen óhajtja a gyapótnövénynél végrehajtani, illetve kísérletként azt a már jelzett növénytermelési kísérleti állomás szakavatott vezetője végre is hajtotta. A gyapótnövény tövéből eltávolították a kérgét a hánCSRéteggel együtt a fatestig gyűrűalakban, amikor a növény annyi bimbót, virágot és érésnek indult termést mutatott, (pl. 20 drb-ot) hogy kielégítő termést kapjunk. Ezen munka ideje augusztus lenne, amikor a fölösleges hajtások egy részét is metszéssel el lehetne távolítani, miként ezt a jelzett kísér-

letnél meg is tették. A kísérlet részletes végrehajtását talán alkalomadtán nem lesz érdektelen leközlölni. Az első kísérletek után végleges eredmények leszüréséről még nem lehet szó, mert egy ily erős beavatkozás a természet műhelyébe csak hosszabb munka után adhat, még sok akadályt leküzdve, részleges gyakorlati eredményeket. A most is folyamatban lévő ezen újabb irányu kísérlethez a makói gazdasági népiskola gyapot növény anyaga megfelelő alapanyagot szolgáltat a többi beállított anyag mellett, melyet az előbb említett kísérleti közlemény táblázatos kimutatásai %-okban érdekesen feltüntet és igazol.

Talán nem kifogásolható eljárás, ha ily irányu munkákban a gazdasági népiskolák is erőjükhöz képest részt vesznek a jövőben is, mert minden megfontolt lépés, minden téren a jövő, a második évezred egy erős alapköve és kifejezője élni akarásunknak. S. J.

Milyen búzát termeljünk?

Irta: vitéz Bocskóy András.

A kérdés egyszerű és rövid, bár a felelet annál nehezebb. Az ország talaja, viszonyai, ezeken kívül a vetőmag minősége, talajmunka, a föld termőerejének gazdasága, mindmind lényegesen befolyásolják a minőségi búza termelést.

E nagy jelentőségű kérdés megoldását tűzte ki célul Békés vármegye törvényhatósága, amikor az 5 évre megállapított minőségi búzaversenyét és kiállítást ez év őszén immár harmadízben rendezte meg.

A tulajdonképeni célja ezen búzaversenyeknek, hogy az évente megvizsgált 400-400 mintából a vármegye minden talajféleségére és viszonyai közé megtalálja azokat a búzafajtákat, amelyek minden tekintetben elsőrangúak és export szempontjából is felveszik a versenyt a sokat emlegetett Manitóba búzák minőségével.

Békés vármegyében 3 évvel ezelőttá nemesített búzák még csak 10%-kal szerepeltek, míg 1935-ben már 40%-kal, sőt sok község határában 80—90%-ot ért el a nemesített búzák vetésterülete.

Vajjon mi volt az oka, hogy a nemesített búzák egy néhány év alatt annyira elterjedtek Békés vármegyében? Részint az, hogy a jó minőségű nemesített búzákért a kereskedők mielőtt még a főzsde jegyezte volna, többet fizettek, továbbá a gazdák köz-

vetlen külföldi szállításoknál lényeges árkülömbözetet értek el, azonkívül a termés mennyiség is nagyobb és biztosabb volt, mint a Gazdasági, vagy a Tiszavidéki búzáknál.

Békés vármegyében a törvényhatóság által rendezett búzaversenyek minőségi vizsgálattal voltak egybekapcsolva, s az eredmények azt mutatják, hogy éveken keresztül egyes nemesített búzafajták már oly biztosak, hogy a nagyfokú aszály, továbbá fagykár ellenére is minőség és mennyiség szempontjából kiváló eredményeket szolgáltattak.

A legjobban bevált fajtákat, amelyeket a minőségi vizsgálat teljes mértékben igazolt, a Bánkúti 1201-es, mely bőven termő, rozsdálló, koránérő, különösen jó és közepes minőségű kötött talajokon Békés vármegyében a legnagyobb mértékben el van terjedve és minőség szempontjából az elsők között áll.

Bánkúti 1014-es, minőségre nézve elsőrangú, csak szalmája kissé gyenge, a kevésbé kötött talajokon, igen jó eredménnyel termelhető. Hibájának rótták fel, hogy a májusi fagyok alkalmával gyenge ellenálló képességet tanúsított s egyes helyeken teljes mértékben lefagyott.

Bánkúti 1205-ös, jó minőséget szolgáltalt, nagy terméseket ad a kötöttebb talajokon is.

Bánkúti 5-ös, a vizsgálati eredmények szerint a nehezebb vályogtalajokon jó eredménnyel termelhető.

Székács 1055-ös, egyöntetű, egyes helyeken minősége is igen jó, azonban szalmája gyenge, jó minőségű talajokon sokszor megdőlt, Békés vármegyében termelése erősen visszafejlődött.

Terméshozam és minőség szempontjából is a Tiszavidéki és Gazdasági búzák az utolsó helyet foglalták el. Az idei év folyamán azok a kisgazdaságok is, amelyek évtizedek óta szigorúan ragaszkodtak a Tiszavidéki búzák termeléséhez, felhagytak vele és áttértek a Bánkúti búzák termelésére, mivel ezek a rendkívüli időjárás, fagy és aszály ellenére mennyiségben és minőségben felülmúlták azokat. Ezen rövid ismertetéssel tájékoztatni akartam iskoláinkat a Békés vármegyében elért eredményekről, mivel az említett fajták az egyenes minőségi termelés szempontjából az élre kerültek és azok elterjesztése érdekében iskoláinkra nagy feladat vár.

HÁBORUS MÉRGESGÁZ.

A parlamentben, az ujságokban, társaskörökben úgy, mint társaságokban egy jajkiáltás hallik untalan, hogy veszélyben a kisgazda, pusztul a törpebirtokos. Fájdalom! ez tagadhatatlanul igaz.

Nemzetünkre ez még a veszített háborúnál is nagyobb szerencsétlenség lenne, mert mint Kozma Andor írta:

*Elveszett a nemzet, ha ez semmivé lett,
De ha ez marad csak, mind a többi nélkül,
Nemzetünk jövője akkor is felépül.*

Ki ne akarná, hogy nemzetünk jövője újra felépüljön? Mindazok, kik élő aggodással látják legalsóbb néprétegünknek, a nemzet talpkövének romlását, szívesen készek is volnának segíteni. Hogy egy bajt elhárítsunk, egy szerencsétlenséget megakadályozzunk, legelőször annak eredetét kell ismerni. Keresik is ki ebben, ki abban. A honfiak a győző ellenség rajtunk típró zsarnokságában. Némelyek a köztünk gyomként tenyésző magyartalan elemek rajtunk élőködésében. Mások a vallásosság hanyatlásában. Sokan az ősi tiszta erkölcsök lezúllásában.

Igaz, igaz. A baj sohasem jár egyedül. De ha megvolna is mind a felsorolt nyomorúság, akkor sem kell félni, hogy elvesz nemzetünk. Segíts magadon, az Isten is megsegít!

Ha visszanezünk a múltba, akkor is volt veszített háború, nyögtük zsarnokok jármát, de csak mig megerősödtünk. Mennyi bajunk volt a beözönlő és a fajmagyarságot kiirtani akaró idegenek miatt! Elszenvedtük a tatárdulást, török jármot és nem pusztultunk bele.

Most van egy könnyebb veszély, mely pusztító mérgesgáz-szerűleg terjed az országban. Mit fegyver meg nem vivhatott, megöli a gáz, az egyke, mely gyökerében pusztítva a népet, legfőkébb az alsó néposztályt. Mert hiába van föld, ha nincs aki megművelje békében és megvédje háborúban.

Édes szüleim feljegyzéseit tanulmányozva és jó öreg házi orvosunk jegyzeteiből olvastam, hogy 25 év előtt 50 családot mutatott ki a községben, hol 10 élő kiházasított gyermek volt. Családi ünnepek legszebb jelenete volt a családi-tánc, melyre néhol 30—40—50 pár állott föl, szülő, gyermek, unoka, dédunoka, vők,

menyek, szóval szorosán a családhoz tartozók. Az elhalt öreg szülő végtisztességén megható volt a koporsót kísérő 60—100 leszármazott. És nem szegényedtek el. A törpe gazdaságban a gyermek vagyon. Már 6—10 éves korától hasznot hajt. Egyik a libát őrzi, másik a malacot, harmadik a borjut, tehenet. Ás, kapál, a negyedik már a kaszanyelet is megfogja, az ötödikre a lovat is rá lehet bízni. A lányok nemcsak az anyjoknak segítenek a házimunkában, hanem kint is helyt állnak. Ha legényfiu nincs, kévét is hánynak, lovat is hajtanak. Azután amit Isten ad, mind otthon marad, nem kell munkásnak, béresnek szétfizetni. Mire megnőnek mindnek megépül a ház, beszerezve a gazdasági eszköz, felnevelve az ígás állat, hozzá véve ennek is, annak is egy-egy darab föld, melyen kezdheti apja egyerű munkás életét és női a család vagyonban, tekintélyben.

A lányok fejőstehenet és kelengyét kapnak. Tele sublót, melyben a szép vászonneműn kívül sok volt az anyától örökölt finom selyem, bársony, posztó és gyapju szövetruha, aranypánt főkötő, mely még majd az unokáknak is jó lesz. Ezután másképp lesz. Az egyke elsöpri mindazt a sok munkás kezét. Ha ő megjött, a többi már bűnös beavatkozás semmisíti meg mielőtt élne. Ma már nem járja a közmondás: pohárból, gyerekből, soh' sincs elég, mert a pohár törik, a gyerek hal. Terjed a balhit, hogy egy gyerekkel könnyebben gyarapíthatják gazdaságukat és annak is jobban biztosíthatják jövőjét. Hogy mennyire hamis ez a számítás!

Először is büntetlenül az Isten akarata — vagy a természet rendje — ellen véteni nem lehet. Az erőszakkal leszakított gyümölcs elviszi az anya egészségét is. Nem egy, hanem 3—4 gyermekét is fel lehetne nevelni azzal a költséggel, amibe az állandó gyógykezelés, operációk, fürdők stb. kerülnek. Amellett a folyton szenvedő asszony munkakedvét veszti, erőtlen, segítségre szorul, amit meg kell fizetni. A gazdaságban is libapásztor, kispásztor, kisbéres, nagybéres kell.

Napszámosok, harmadosok, bizony még a jó termésnek is jóhányadát szétviszik, ha még oly silányan fizetik is munkájukat.

Az egyikét sem lehet úgy nevelni, mint a sokat. Hisz ezt az egyetlent csak nem küldi a libák, malacok, borjuk után? Urat, kisasz-

szonyt nevel belőle, ha meg oly nehéz fejű is és mire kiiskoláztatják eluszik a kis föld, vagy roskad a teher alatt. A drága kalapos egyetlenke, dehogyan venné fel édesanyja lánykori szép selyem ruháját; neki már térdenfelül érő meztelenségét alig takaró zsorzsét és bemberg rongy kell.

Azután a fizetéskor gyűl az adóság a takaréokban, előre el van költve a jövő évi termés, eluszik a kormány által beruházásra folyósított olcsó kölcsön, fizetetlen az adó.

Semmi pályára nem alkalmas, nehézfejű egyke, kinek csak uraskodó hajlandóságait fejlesztették a diák évek, ha az apja benfenntes a községházán, be kerül oda jegyzőt busító tehernek vagy elvesz egy másik egykét, akinek apja emberfeletti erőlködéssel megtartotta ősi földjét. A két egyke azután annak is a nyakára hág. Így pusztul a 20—60 holdas kis gazda, aztán szid mindenkit, csak magát nem okolja semmiért.

Nem lehet ezt tétlenül nézni, ez a nemzet öngyilkossága. Olyan erős intézkedés kell, mely meggátolja ennek a mérgegszáznak terjedését. Ne mondjuk, hogy más országban is így van! Ne fájjon az nekünk, ha egy gall, germán, vagy szláv nép pusztul, helyébe jön a rokon másik. De nekünk nincs testvérünk, tépetten, véresen magunkban állunk és meg kell hallani Vörösmartink aggódó kérdését:

*Teremt-e Isten több magyart,
Míg a világ, míg napja tart,
Ha mink is elfogyánk?*

Hol lesznek az egészséges, erős, tiszta anyák, kik büszkén dicsekedjenek „én öt, én hét, én tiz katonát adtam a hazának!” Kik fognak majd a hazának bátor, erős honvédeket adni, ha körülvevő ellenségeink meghagyott csonka országunkra is kitérik éhes torkukat?

Hallja meg minden igaz magyar nő! Fel! hősi elhatározásra! Vállalni az anyaság minden terhét, még a szívet átjáró hét éves tör kinját is a hazáért. Magyar anyák oly nagyok a multban, legyetek most erősek, ti adjatok védőövet kemény öklökből a hon határra, nyomatékkal a nemzetközi tanácsokon küldöttünk szavának.

Ti.

H Í R E K

Főhercegi látogatás.

F. é. október hó 12-én Szeged város előkelőségeinek kíséretében megjelent a szatymazi önálló gazd. iskolánál *Dr. vitéz József Ferenc főherceg* és *Anna főhercegasszony*. Az előkelő vendégeket *Dr. Pállfy József* Szeged város polgármestere vezette. Az iskolánál *Kamenszky Béla* igazgató fogadta és kalauzolta őket. Kíséretükben voltak *Dr. vitéz Svoij Kálmán* altábornagy, orsz. gyűl. képvis., *Dr. Hunyadi Vass Gergely* orsz. képvis. és más előkelőségek.

Az iskola nagyon tetszett a főhercegi párnak. Anna főhercegasszony különösen a női kézimunkák és a háztartási dolgok iránt érdeklődött melegen. Minden befőttes üveget külön kézbe vett és nagy élvezettel szemlélte azokat. A szükséges felvilágosításokat *Vigh Franciska* kiváló kartársnőnk adta meg nagy szakértelemmel.

A bemutatások után az előkelő vendégek az iskola parkjában pihentek meg, majd több mint egy órai időzés után *Dr. Pállfy József* polgármester szatymazi villájába indultak ebédre.

Hogy a szatymazi iskolát ily előkelő vendégek látogatják, az *Dr. Pállfy* polgármesternek köszönhető, ki az iskolának igen jó barátja és megértő támogatója. Ezt bizonyítja egyrészt, hogy a főherceg már másodszer látogatja meg az iskolát; másrészt, hogy a főhercegi ebédre meghívott kevésszámú vendég között *Kamenszky Béla* igazgató is szerepelt.

Bár minden iskolánkat ilyen megértő vezetők támogatnák.

Főigazgatói látogatások iskoláinknál.

Folyó é. október hó 2-án meglátogatta a szeged-szatymazi önálló gazd. iskolát *Dr. Kispartti János* tank. főigazgató. Az új főigazgató egyik tanítási órára is bement. Meleg érdeklődést tanúsított a gazd. népoktatás iránt. Nagy fontosságot tulajdonít az önálló gazd. népiskoláknak. Ez volt az első ilyenmű iskola, amit látott. Távozáskor a szatymazi szegény tanulók részére 100 P-t adományozott.

Ugyancsak meglátogatta a főigazgató

évi okt 22-én a csongrádi önálló gazd. népiskolát is. A látogatás alkalmával *vitéz Zentay* igazgató keresetlen szavakkal üdvözölte az iskola küszöbét először átlépő új főnököt. Kifejtette, hogy ezen látogatás biztosítja a gazdasági népoktatás fellendítését, mert ha a vezetők a helyszínen ismerik meg az önálló gazd-népiskolákat és azok működését, az ott szerzett tapasztalatok alapján remélhető, hogy a mezőgazdasági tömegoktatást kiválóan szolgáló ezen iskolafajták fejlődésének megértő támogatói is lesznek.

A tank. főigazgató az üdvözlő szavakra kijelentette, hogy kitűzött céljainak egyike ezen iskolatípus alapos megismerése. Már az eddigiekből is látja, hogy az önálló gazdasági népiskolák fejlesztése a közeljövő sürgős feladatai közé tartozik. Az iskola tantestülete a biztató szavakat nagy örömmel és köszönettel fogadta.

Békés vármegye törvényhatósága által f. évi október hóban rendezett búzakiállításon és versenyen iskoláink közül a gyomai búzájáért díjat nyert, a békéscsabai pedig búzakisérletekért oklevelet kapott.

Karácsonyi szindarab. A Dunántuli Népművelő közművelődési folyóirat kiadásában most jelent meg a tizedik népművelési szindarab, melynek címe: Fegyverünk a szeretet. A minden különösebb felszerelés és színpadi kellék nélkül alóadható egyfelvonásos szindarabot Gyay Frigyes írta. A szindarab ára 80 f. és a portó. Az előadási jog 3 példány megvásárlásával váltható meg. Megrendelhető a Dunántuli Népművelő kiadóhivatalában Szombathely, Vármegyeház.

A tanügyi közigazgatás ujjaszervezése, vagyis az 1935. évi VI. t.-c. végrehajtása tárgyában az előkészületek szorgosan folynak úgy, hogy jövő év február-márciusáig befejezéshez is juthatnak. Ez ideig az eddigi kir. főigazgatók, szakfőigazgatóságok és szakfelügyelőségek természetszerűen eddigi munkakörüket tovább végzik és fokozatosan olvadnak majd az új tankerületi kir. főigazgatóságokba. A törvény azon követelménye tehát, hogy a tanügyi közigazgatás 1936. évi június végéig korszerű átszervezést nyerjen, feltétlenül megvalósítható lesz.

STATUSUNK

1935. évi december hó 1-én.

VII—1. Cíéher Lajos szakfelügyelő Szeged, Alexy Pál c. igazgató Debrecen II., Schill János Makó, Kápolnay József Dunaföldvár, Pataky Sándor Kisujszállás, Márton Lajos Tiszaföldvár, Krafcsik Gábor Mezőberény, Nagy Károly Kunszentmárton és Juhász József Debrecen I. igazgatók.

VII—2. Brózik Dezső Berettyóújfalu, Vásárhelyi Sándor Kaba, Döme Sándor Szolnok, Vrannay Kálmán Turkeve, Igonda János Heves, Timár István Kunmadaras, igazgatók. Györfy Géza gszt. Debrecen I., Kurdy Sándor Debrecen II., Tuboly Jenő Székesfehérvár igazgatók.

VII—3. László Béla Dénes Hatvan, Biró Antal Szeged-Röszke, Pigniczky Ferenc Szekszárd, Náray Ferenc Lajosmizse igazgatók. Bors Ignác gazd. szt. Szeged-Röszke, Porkoláb József Dévaványa, Paár Miklós Abony, Kádár Kálmán Fegyvernek, Siha József Tóváros, Benke Ferenc Szeged-Alsóközpont, Gáspár János Eger igazgatók. Somlay Kálmán gszt. Debrecen I., Vass János igazgató Kiskundorozsma, Molnár Sándor gszt. Debrecen II., Szentirmay Kálmán igazgató Jászberény.

VIII—1. Fábrián J. Miklós gszt. Hatvan, Szabó Sándor igazgató Kalocsa.

VIII—2. v. Gyutay István Gyöngyös, Brenner József Csanádapalota, Riedelmayer János Hajdusoboszló, Szép László Kiskunfélegyháza, Matós István Békés, Mezei Imre Nagybjom igazgatók, Nárayné Horváth Erzsébet Lajosmizse, Ilonczai Mária Jászberény gazd. szaktanítók, Horváth Ferenc Kiskunhalas, v. Bocskóy András Békéscsaba igazgatók, Schédané Kalmár Margit gszt. Tóváros, Westsik Károly Cegléd, Nagy Sándor Szeghalom igazgatók, Szilágyiné Hampó Erzsébet gszt. Kiskunhalas, Szemerédy János igazg. Nyirbátor, Obingerné Czirmes Irén Moson, Lévy Ilona Kaba, Czoriáryné Oross Anna Debrecen I. gazd. szaktanítók.

VIII—3. dr. Winterné Varga Margit Szolnok, Szentirmay József Csongrád, Mayherr Mária Monor, Ticska Izabella Békés, Novák György Dunaföldvár, Antalóczy Etelka Makó, Simck Irén Hatvan, Szurmó Gizella Nyirbátor gazd. szaktanítók, Patay Ferenc igazg. Nádudvar, Belléné Nagele Anna Monor, Kiss Anna Makó, Csapóné Wágner Paula Székesfehérvár, Nagyné Pausch Elvira Szekszárd, Nádaskayné Padala Jolán Eger gazd. szaktanítók, Belle Lajos Budapest, Czako József Derecske, Kamenszky Béla Szeged-

Szatymaz, v. Zentay Rezső Csongrád, igazgatók, v. Mártha Gábor gszt. Mezőtúr, Németh Béla igazgató Jászládány.

IX—1. Torontáli János Szeged-Felsőközpont, Károlyi László Monor igazgatók, v. Mártáné Paulik Ilona Mezőtúr, Paárné Fazekas Piroska Abony gazd. szaktanítók, Sebők Sándor igazgató Mezőtúr, Klenner Blanka Szolnok, Bátor Margit Kunszentmárton, Brennerné Gebe Ilona Csanádpalota gazd. szaktanítók. v. Pajor Gyula igazgató Gyoma.

IX—2. Mesterházyiné Dégay Emma Gyöngyös, Lévay Irén Debrecen II., Vigh Franciska Szeged-Szatymaz, Várady Katalin Kisujszállás, Würtzné Ruber Katalin Kalocsa, Sebők Katalin Kontsek Krisztina Mezőtúr, Ferencz József Békéscsaba, özv. Pápayné Fekete Julia Debrecen I., dr. Csicsákné Szomolányi Mária Debrecen II., dr. Fodorné Csanády Katalin Debrecen I., Illy Irma Szekszárd, dr. Horváthné Kovács Flóra Derecske, Deák Katalin Székesfehérvár, Balog Mária Békéscsaba, dr. Somosné Szalay Jolán Eger, Medveckyné Szabó Ilona Gyöngyös gazd. szaktanítók.

IX—3. dr. Fedoráné Bertalan Margit Székesfehérvár, Bernády Margit Székesfehérvár, Lehóczky Magda Szolnok, Kristófné Paulinyi Margit Békéscsaba, Szalay Róza Cegléd, Várady Teréz Kisujszállás, Csongor Teréz Szeged-Felsőközpont, Somlayné Zilahy Erzsébet Kiskunfélegyháza, Varga Edith Cegléd, Korompayné Nagy Ilona Dunaföldvár, Holvainé Smotzer Margit Heves, dr. Topálné Koblenc Teréz Monor gazd. szaktanítók.

X—2. Buday Gusztáv Kisujszállás, Balaton Béla Székesfehérvár, Fáth Imre Nyirbátor, Kárpát Piroska Szeghalom, Helyes Erzsébet Szeghalom, O' Egán Aloizia Fegyvernek, Kuruczné Domian Etelka Derecske gazd. szaktanítók, Boros Mihály Körötarcsa, Sembery Imre Nagykörű igazgatók, Péterfy Katalin Debrecen II., Juhász Ilona Berettyóújfalú, Simó Anna Dévaványa gazd. szaktanítók.

X—3. Rátz Frigyes Ottó igazgató Mósos, Andor Ferenc gazd. szaktanító Kalocsa, Rácz Elemér igazgató Komádi, dr. Égetőné Zádor Margit Békéscsaba, Bedross Ilona Szeged-Alsóközpont, Petrovszkyne Nagy Ilona Köröstarcsa, Várnay Ilona Szeged-Röszke, Gámán Róza Cegléd, Rátzné Gyulay Julia Komádi, Végh József Mezőberény, Zádory Anna Kiskunhalas gazd. szaktanítók.

XI—1. Miklósné Rakolczai Mária Jászberény, Cseke Zoltán Cegléd, Z. Szabó László Kunszentmárton, Kövesdyné Kovács Ilona Tiszaföldvár, Laky István Monor, K. Molnár Róza Hatvan, Véghné

Molnár Katalin Mezőberény, Biró Teréz Gyoma, Kristóf András Békéscsaba, Czece László Berettyóújfalú, Kissné Lelkes Mária Mezőberény, Szabó Sarolta Békés, László Alicze Abony, Pásztory Ferenc Szekszárd gazd. szaktanító.

Egyéb képesítésűek:

VII—3. Györkösné Péterfy Regina gszt. Dunaföldvár.
VIII—1. Nagy Isabelle gszt. Jászberény.
VIII—2. Vrannayné Pozsár Julia gszt. Turkeve.
VIII—3. Kocziánné Bachó Anna gszt. Gyöngyös.
IX—1. Bölönné Kaszap Piroska gszt. Hszoboszló.

Óradijas tanerők:

Weiland Piroska Nyirbátor, Nagy Lenke Komádi, Bélafy Csutoros Aranka Makó, Windt Erzsébet Nagybajom, Kuptics Anna Jászládány, Gaál Károly Derecske, Fazekas István Nádudvar, Tarnay Mária Nagykörű, Szigeti Mária Nádudvar, Tőrek Sándor Dévaványa, Trajcsik Ilona Kunmadaras, Oberhammer Géza Gyöngyös, Rátkai Ilona Kiskundorozsma, Abrányi Ilona Debrecen I., Várallay Vince Szeged-Alsóközpont. Molnár Ferenc Szeghalom, Miklós Gergely Jászberény, Zsilák János Hajduszoboszló, Helyes Endre Makó, Molnárné Kovács Mária Szekszárd, özv. Kántorné Metzker Borbála Székesfehérvár, Gudricza István Turkeve, Bartos Irén Dévaványa, Hatvani Irén Nádudvar, Uzony Anna Heves, Szabó Gábor Gyöngyös, Szendy István Kiskunhalas, Faddi Jolán Gyoma, Forgács Sarolta Kiskunfélegyháza, Gadácsi Margit Abony, Zsilákné Kayos Erzsébet Hajduszoboszló, Bélafy Károly Makó, Hőbausz Mária Csongrád, Kovács Marianna Csongrád, Nagy János Eger, Jászay Lenke Fegyvernek, Száraz Gyula Békés, Székely Ferenc Kiskunfélegyháza.

Elemiek:

Tihanyi István volt méhészeti felügyelő Debrecen II., Nagy Mária áll. tanítónő Debrecen II., Fedák János áll. tanító Cegléd, Bucsi Z. Jenő volt méhészeti felügyelő Székesfehérvár.

G É H E R L A J O S

gazd. népiskolai orsz. szakfelügyelő

TÁJÉKOZTATÓ A GAZDASÁGI IRÁNYU TOVÁBBKÉPZŐ NÉPISKOLÁK SZERVEZETE-, TANTERVE- ÉS ÜGYVITELÉRE című

könyvet, mely órarend, tanmenet és üzemtervi mintákat is tartalmaz, 2 P-ért bérmentve megküldi

Nemzeti Sajtóvállalat könyvkereskedés. Szeged, Kárász-utca 3. sz.